Feministka aneb v nedělní škole o ženské zkušenosti s Bohem

Původ materiálu
Juliana Hamariová
Pořadí v lekci
0

Úvod

Základní výpověď o základech bytí: Člověk je boží obraz a prach země. Jakákoli forma, kterou na sebe člověk vezme, s celou svou jedinečností, osobností a pohlavností, podléhá těmto dvěma axiomům. Díky nim zůstáváme v rovnováze se svým Bohem, sám se sebou a jeden s druhým. Nikdo z nás nemá ani menší, ani větší cenu než je tato. A přece. Pokud zůstaneme pouze u křesťanského paradigmatu, tak staletí, která přišla po Ježíšově osvobozující zvěsti, se jí jen a pouze vzdalovala. První komunity křesťanek a křesťanů byly založeny na perspektivě učednictví rovných (nehledě na pohlaví a sociální status). Ale čím víc jsme se smiřovali s hierarchickým řádem řeckořímských patriarchálních (pater-archein, vláda otce) struktur, tím víc jsme o toto bohatství a svobodu přišli. Ženy, otroci, znevýhodnění, marginalizovaní, ti všichni se ke slovu nedostali, i když právě jejich největším advokátem Ježíš byl. Byla promarněná výjimečná příležitost, cesta, kterou nabídl a která nás mohla ušetřit porodních bolestí dneška, kdy rovnost mezi pohlavími uvádíme v život jakoby poprvé. (A napadá mě, že jsme promarnili tenkrát příležitost ještě k mnohým dalším krokům, které by vedly ke království nebeskému mezi námi.) Odtruchlit tuto historickou pomýlenost a nespravedlnost jsme ještě pořádně neměli příležitost. Mnoho z autorek a autorů druhé vlny feminismu, které zde uvádím, můžeme zařadit do fáze hněvu a rozhořčení nad tím, že ženský hlas a duchovní zkušenost nejen, že nikoho ze společenství církve Kristovy staletí nezajímaly, ale navíc byly aktivně potlačovány. Oheň vzteku, který tím tyto novodobé prorokyně a proroci zažehli, je motorem rehabilitujícího přístupu k prožívání víry a ke spravedlivému pohledu na život církví, na který nesmíme rezignovat. Navíc máme už ale i pozitivní proces sociologický a celospolečenský, který probíhá v posledních letech, a ke kterému židokřesťanská kultura přece jen dílem přispěla. Ten nás snad může dovést ke smíření a dodat novou sílu i dovnitř církví k rovnoprávnému pohledu na spiritualitu a rituály. Jako aktivní přínos pro duchovní tradici tím získáme vhled do vědomí lidstva, které akcentuje ochranu, podporu a zachování života a prokreativitu související s hlubokou moudrostí žen po tisíciletí.

Vývoj

Na přelomu 19. a 20. století datujeme první vlnu feminismu, soustředěnou kolem práva žen volit. Jako konkrétní milník můžeme vybrat právo žen na vlastnictví nemovitosti, které bylo ve Velké Británii zakotveno v zákoně v roce 1882.

Druhá vlna feminismu vstoupila na scénu v 60. – 80. letech 20. st. a soustředila se na otázky související se sexualitou, reprodukčním právem (uznání základního práva jednotlivců svobodně a zodpovědně rozhodovat o počtu, časovém rozmezí a době narození dětí a mít k tomuto informace a prostředky, jakož i práva na dosažení nejvyšší úrovně sexuálního a reprodukčního zdraví), pracovním právem a rolí ženy v rodině. V této době se otázka žen propojuje s jejich pojetím v rámci křesťanství a křesťanských církví a začínáme mluvit o feministické teologii.

V době konání 2. vatikánského koncilu (1962-65), od kterého si nejen feministky, ale i další marginalizované skupiny slibovaly obrat v politice katolické církve, měla americká teoložka Mary Daly příležitost navštívit Řím. Koncil se stal pod dojmem tohoto zážitku inspirací pro její první a stěžejní knihu The Church and the Second Sex (1968), ve které Daly provádí historickou a filozofickou kritiku patriarchálních struktur církve, které se podle jejího názoru projevovaly a projevují v násilí na ženském těle, mysli i duchu. V době konání koncilu měla Daly stále naději, že se provedou radikální změny, které povedou k emancipaci žen v katolické církvi, především na poli kněžské služby. Tato naděje ovšem netrvala dlouho. Výsledky 2. vatikánského koncilu Daly velice znepokojily a rozhořčily. Představa kněží v barevných obřadných hábitech podávajících hostii řádovým sestrám v černé a bílé byly pro Daly symbolem znetvoření ženského těla a psyché. Daly pobouřeně zdůrazňuje, že ženy jsou v církvi povzbuzované být nesobecké, skryté a hledat naplnění v mateřství a roli manželky. Roli ženy v křesťanství pojmenovává jako “pasivní” a “tichou”, podobně jako katolickou církví uctívaná interpretace Panny Marie.

Rosemery R. Ruether pojmenovává hlavní cíl feministické teologie: rehabilitovat ženu jako člověka s veškerými jejími přínosy a vyznáními. Pro některé byl ale rozchod feminismu a teologie už nezvratným. V Roce 1990 vlivná profesorka teologie Daphne Hampson napíše, že feminismus je s teologií neslučitelný: “Zatímco feministické teoložky chtějí změnit hráče ve hře, já chci hrát jinou hru.” Označí sama sebe za post-křesťanskou teoložku, čímž se chce distancovat od jazyka a předpokladů křesťanství.

Jazyk

V knize “Beyond God the Father” Mary Daly odsuzuje křesťanský patriarchální jazyk, který se soustředí na Boha v maskulinních tvarech (Otec, Syn) a vytváří tak překážku pro prožitek spirituality žen. Implicitně takové výrazivo navíc podsouvá, že “jestli Bůh je muž, tak muž je

Bůh”. Problematiku jazyka feministické teoložky uchopí a začnou zdůrazňovat podoby Boha jako matky, milence, přítelkyně a začnou pro ni používat ženská zájmena (ona/ji atd.). Snad že Slovo se stalo Zjevením, jazyk se stal bojištěm, na kterém se ženy pokusily získat svůj teologický hlas zpět.

Teo-logie znamená doslova “řeč o Bohu”. Je tedy věcí lidské řeči, lidské víry a kultury. Její odpovědi jsou vždy jen dobové a prozatimní, kulturně a historicky podmíněné. Jako v jiných vědních oborech i zde je zásadní moment vývoje a změny. Zvláště řeč o Bohu když tuhne a stává se nehybnou, přestává společenství vyznavačů sloužit a začne je utiskovat. Když teologie není neustále otevřená transformaci, přestává být chlebem pro život a stává se kamenem úrazu. Dehumanizačně působí všechny podoby dominance a násilí, ale i jemné výrazy nadřazenosti ukryté v zažitých jazykových postupech a kulturních obrazech. (J. Opočenská)

Výchozím bodem feministické teologie je zkušenost marginalizace žen, jejich odsunutí na okraj dění až do zmrzačení jejich lidství ve smyslu sociálním, intelektuálním nebo fyzickém. Odhaluje, jak v tradiční teologie prosakují domněnky a praktiky založené na mužské zkušenosti a jak je tato teologie poznamenána tím, že jejími autory jsou muži. Patriarchát je systém, ve kterém muži jsou privilegovanými držiteli moci a ženy jsou podřízené. V zásadě se zakládá na androcentrismu, jehož jádrem je předpoklad, že muži a jejich prožívání světa jsou standardem. Agendou feministické teologie je demontovat patriarchální teologii tím, že upřednostňuje a podporuje ženskou životní zkušenost jako zdroj teologie. Zahrnuje úhel pohledu spojený s mateřstvím, porodem, sexuálním násilím, lesbismem a diskriminací. Příklon k ženské zkušenosti zdůrazňuje, jak tradiční teologie napomáhala útlaku žen jejich přehlížením.

Specifická feministická “řeč o Bohu” vzniká ze zranění, z bolesti, která netrápí jen část, ale celé lidstvo již příliš dlouho. Muži nejsou nepřátelé, jak se v době vzteku na počátku feministického hnutí mohlo zdát. Mohou být vítanými partnery na cestě hojení, jsou-li ochotni se vzdát svého privilegovaného postavení a podílet se společně na plném, integrovaném lidství. Společně se ženami tak mohou přijmout a radikálně rehabilitovat tělo a tělesnost jako projev přírody v nás a zdroj poznání, které skrze smysly prožíváme. Rozum a city jsou součásti celku světa. Odtržení, polarizace, dualismus (pramenící namnoze z novoplatónské filosofie) jsou v nás hluboce zakořeněné a vedou k hierarchizaci. Vedle toho hebrejská tradice vede k celostnímu pohledu prožívání s tělem a duší a vypovídá o Bohu jako Duši světa nikoli jen intelektuálně, ale existencionálně, bytostně naléhavě. Ježíš sám byl spontánní, soucitný, měl dar představivosti a vnitřní svobody. Sloužil a nevzdával se přitom své identity, dovedl říct “já” bez nadřazenosti. Stává se tak obrazem Boha na zemi, který je proti stereotypům, naopak je pro-vztahový, pro-celostní a pro ženy a muže inspirující.

Řeč křesťanských teoložek o Bohu se vyznačuje úsporností a zdrženlivostí, protože se vyjadřují o tajemství života a pokouší se vyjádřit nevyjádřitelné. Než mluvit o něm, raději mluvit s ním. Řečí touhy, přání, zápasu. Patriarchální řeč (vše)moci, panování, nadvlády a vládnutí je nahrazena (“Vládci panují nad národy a velicí je utlačují. Ne tak bude mezi vámi.” Mt 20,25-26a). Autoritativní a výlučné koncepty Božství jsou nevěrohodné. Uznání zasluhuje jediná moc – síla lásky. Transcendenci tak vnímáme jako hluboce spojenou s tkanivem života, s imanencí. Lidský život je naplněn božskou kvalitou – solidární pomocí, blíženectvím, prátelstvím, milenectvím, rodičovstvím, odpuštěním, tj. kvalitami z nichž žijeme. Řeč víry, stejně jako poezie, má být svobodná, krásná, provokující a nefixovaná na zděděnou tradici. Má Boha tušit “v moři a v oblacích, ve svíčce, v hudbě – a ovšem v lásce” (D. Sölle).

Ježíš

Problematické je, že obrazem Boha na světě se opět stal muž – Ježíš, čímž posvětil mužský primariát ve společnosti a politice. Ruether přijde se svou otázkou: “Může mužský spasitel spasit ženy?”. Teologie je pro ni postavená na mužské spíše než na lidské zkušenosti a spasitelská role muže je toho dokladem.

Ježíš se může stát Osvoboditelem. Může osvobodit ženy, stejně tak, jako osvobodil chudé. V tom se feministická teologie shodne s teologií osvobození, se kterou sdílí dobu hlavního revolučního vzmachu a přesvědčení o radikálních dopadech naší spirituality na náš život s druhými lidmi. K formulovaní teologie osvobození vedl především vývoj zemí v Latinské Americe po druhé světové válce. V těchto zemích byla katolická církev pevně zakořeněna již z dob španělské a portugalské kolonizace, přesto zde po druhé světové válce přetrvávala extrémní chudoba. Mnoho biskupů upozorňovalo na katastrofální životní podmínky obyvatel – vysoká novorozenecká úmrtnost, nízké platy, nedostatek potravin. Biskupové potřebovali reagovat na tuto situaci mezi lidmi a kritizovali odtrženost církve od reality. Myšlenka křesťanské spravedlnosti má být aplikovaná na všechny utiskované, včetně žen.

Christologie feministické teologie je pestrá a obsahuje vícero konceptů. Jeden z nich akcentovala Opočenská. Ježíše vidí jako ztělesnění a přítomnost lásky mezi námi a moc lásky v dějinách. Stává se pro nás zmocněním (empowerment) k pokračujícímu procesu záchrany (spásy) světa. Jsme odpovědni za všechny a všechno trpící. Boží vtělení neskončilo, ale pokračuje (incarnatio continua). Boží slovo se stává tělem všude tam, kde se daří božímu království a boží přítomnosti. Ukřižování vykládá feministická teologie jako čin římského násilí na porobeném národu. Ježíš byl židovský martyr (živou židovskou víru chtěl reformovat), protože se solidarizoval s ponížených a slovy a činy ztělesňoval lásku a spravedlnost božího království. Zpochybnila se satisfakční teorie a spiritualizace ukřižování jako zadostiučinění

Bohu za naše hříchy. V evropské kultuře se kříž stal náboženským symbolem nejasného původu s nekrofilním přídechem. Křížem reality je každé hrozné nespravedlivé utrpení, k němuž dochází právě teď a tady a je dobré si ho připomínat právě proto, že se děje a nemáme k němu zůstat slepí. Vzkříšení potom bez mýtického výraziva dosvědčuje, že moc lásky nelze vymýtit, umlčet, eliminovat.

Bible

Starý i Nový zákon jsou knihy starověké, monarchické a patriarchální. Izrael ani judaismus helénistické a novozákonně biblické doby nevybočovali z dobové sociálně-politické struktury. Patriarchální zákryt lze zjišťovat v rovině kulticko-náboženské a ideové v širokém slova smyslu. Tak tomu bylo u velkých sousedů starověkého Izraele (Egypt, Babylón) i u menších sousedů, kteří Izrael permanentně ohrožovali (Pelištejci, Moábci, Ammónci a jiní). Tam byl ale politicko-sociální patriarchalismus v jistém smyslu kompenzován uctíváním „vysokých ženských zjevů“ – bohyň, panen-matek, jako byly Ištar, Isis, Anát aj. Nicméně také starý Izrael měl ženské božské postavy. Příkladem lze uvést Debóru – matku v Izraeli (Sd 5,7). To byla patrně původně izraelská bohyně, později (když henoteismus už nebyl pro izraelské společenství živou a žitou skutečností) byla podáním přetavená do podoby izraelské soudkyně (Sd 4,4). (M. Balabán)

Pokud jde o biblické texty, feministická hermeneutika (herméneuein – vykládat, překládat), stejně jako většina forem současné hermeneutiky, zastává názor, že význam vnímaný v textu závisí

a) na sociálním prostředí, ve kterém byl vytvořen,

b) a také na sociálním prostředí, ve kterém je přijímán a předáván.

Tato „dvojitá hermeneutika“ je evidentní ve strategiích interpretace používaných feministickými teoložkami. Mezi nejběžnější strategie používané při konstrukci náboženského významu feministickými vykladači patří hermeneutika podezření, připomínání (vzpomínání) a zvěstování (hlásání).

1. Feministická hermeneutika podezření v první řadě zvyšuje citlivost vůči vlivu kulturně podmíněných genderových rolí a postojů na cokoliv, co je zkoumáno. Odhaluje mužský vliv na chápání významu textu. Ukazuje, co se v textu říká o ženách a může to snížit jejich plnou lidskou důstojnost. Stejně tak připomíná, jak to může udělat i mlčení o nich, které předpokládá druhotné postavení žen a jejich duchovní zkušenosti.

Strategie spočívá ve výkladu biblického textu a dějin výkladu s vědomím, že obojí bylo z velké části utvářeno mužskými pohledy bez ohledu na pohledy žen. Když je například vykládán

biblický text, začíná se předpokladem, že text byl ovlivněn tím, jak byla strukturována komunita, pro kterou byl napsán. Pozornost k vlivu patriarchálních struktur na biblické texty nevylučuje Boží sebesdělování prostřednictvím biblického slova a jeho výkladu, ale připomíná, že Bůh mluví k lidem lidským způsobem. Je tedy rozumné předpokládat, že v patriarchálních společnostech androcentrismus, který zanedbává ženské perspektivy, ovlivňuje nejen to, jak jsou texty psány, ale také to, co je v nich zdůrazňováno a zanedbáváno. “Bible je nebezpečná tím, že efektivně učí ženy a otroky být porobenými.”, píše E. Schüssler Fiorenza. Potvrzuje se, že Bible je dvojznačná kniha. Biblické texty se kvůli vše prostupujícímu androcentrismu studují “proti srsti”. Hledají se skryté významy, věnuje se pozornost zámlkám a potlačeným hlasům. Pracuje se s hypotézou, že výsledné texty jsou jen vrcholem ledovce. Elsa Tamez, mexická biblistka a teoložka osvobození, vyslovila, že “jakýkoliv text, který předpokládá nebo vyžaduje otroctví, útisk, podřízení nebo diskriminaci, je proti Boží vůli. Proto nemůže být normativní.“ Autorita Bible není pro věřící feministické badatelky a badatele samozřejmostí.

2. Tímto podezíráním se připravuje cesta pro feministickou hermeneutiku připomínání, která pozitivně rekonstruuje historické texty z pohledu žen, navrací ženám křesťanskou historii a náboženské dějiny. V některých případech má hermeneutika připomínání podobu ženy, která usilovně hledala „posvátnou minci“, což je v tomto případě „ztracená“ tradice, jejíž osvobozující potenciál pro ženy nebyl nikdy realizován. V takových případech se používají nejen biblické, ale i mimobiblické starověké texty.

V jiných případech připomíná utrpení žen z minulosti a všech osob podrobených zotročením, vyhnanstvím a pronásledováním a uznává je jako „nebezpečné vzpomínky“, které podvrací status quo. I uprostřed krizí připomínáme, jak ženy nacházely ve svém vztahu s Bohem a/nebo Ježíšem Kristem důvody k naději a motivaci stát se vyslankyněmi osvobození od utlačovatelských sociálně-politických zřízení a náboženských institucí. Tyto příklady vyzývají k revizi sexistických perspektiv a zároveň zachovávají osvobozující pravdu „dobré zprávy“. Vyzývají k solidaritě se všemi minulými i současnými osobami, které bojují za lidskou důstojnost. Hermeneutika vzpomínání zkrátka nepopírá dehumanizující účinky patriarchátu na biblické a křesťanské dějiny, ale ani jim nenechává poslední slovo. Bible a mnoho mimobiblických zdrojů, starověkých i soudobých, poskytují bohaté základy pro vytváření feministických teologií pro dnešek. Léčících utrpení, osvobozujících od boje a ukončujících ekonomické vykořisťování.

3. Na konci 20. století mnoho křesťanských feministek uznává, že bohaté poznatky vyplývající z aplikace hermeneutiky připomínání lze snadno považovat za pouhou teorii, pokud není v křesťanské komunitě použita také feministická hermeneutika zvěstování (proklamace, hlásání). Performativní jazyk je orientován na praxi.

Křesťanské feministky uznávají, že liturgie (zde pojatá jako jakákoli forma společné bohoslužby) je důležitá pro život víry křesťanů. Hermeneutika hlásání je založená na přesvědčení, že interakce a integrace Bible a uctívání je páteří křesťanské zkušenosti, podporuje osobní a komunitní účast a biblickou představivost. Snaží se dát rekonstruovanému božskému Slovu tělo v liturgických rituálech, vyprávění příběhů, dramatu zaměřeném na Bibli, tanci, písni, kázání a jednání způsobem, který je skutečně zahrnuje zkušenosti žen. Vedle toho se zcela cíleně nebude hlásit a nebude hlásat texty, které nejsou v souladu s cílem evangelia. Ať bude forma prohlášení jakákoli, cílem je udržet při životě osvobozující pravdu „dobré zprávy“ o plné lidské důstojnosti všech osob, zvláště žen, a o vnitřní hodnotě všeho stvoření. (E. Schüssler Fiorenza)

Starý zákon

Bible je kniha nejen náboženská (ideologická), nýbrž i historická; byla poplatná sociologickým a politickým strukturám „svých (různých) dob“. Proto je prospěšné a hermeneuticky nezbytné distancovat se od některých zbytnělých maskulinních představ o Hospodinu jako válečníkovi brodícímu se v krvi nepřátel (Iz 63,1-10) a spíše akcentovat jeho milosrdenství (hebr. chesed) i metafory či symboly feminního rázu.

JHVH je ve Starém zákoně představován veskrze jako muž. Je nazýván “otcem” (Dt 32,6; 2S 7,14; Ž 89,27 aj.). Ostatně tak nazýval Boha Izraele sám Ježíš (pater hémón, Mt 5,9). Také ostatní Božská jména-tituly jsou mužského rodu: Pán, Král, Pastýř. Starozákonní zvěstovatelé se velmi báli synkretismu, v němž by byl JHVH kombinován s „věčným ženstvím“ známých mateřských bohyň (Ištar, Eset, Anat aj.). Nicméně je nápadné, že proroci nebo jiní kérygmatici Starého zákona přirovnávají (a to přímo jakoby ústy Hospodinovými) Boha Izraele k matce: “Cožpak může zapomenout žena na své pacholátko, neslitovat se nad synem vlastního života? I kdyby některé zapomněly, já na tebe nezapomenu.” (Iz 49,15)

Jinde ve Starém zákoně: “Jako bdí orel nad svým hnízdem a nad svými mláďaty se vznáší, svá křídla rozprostírá… a na peruti své je nosí, tak Hospodin sám ho (Izrael) vedl…” (Dt 32,11) Hebrejský výraz neser označuje orla (mas.), ale i orlici (fem.). Mnoho překladatelů nemá možnost rozlištit pohlaví, je však zřejmé, že popis orlí činnosti se hodí mnohem více na orlici.

Také některé tzv. přívlastky izraelského Boha poukazují na ženskou tvář Hospodinovu. Například výraz rachamím – „slitování“ odkazuje k somatickému rechem – „lůno, mateřský život“. Poukazuje se též na to, že hebrejský výraz označující „ducha“, totiž rúach je rodu ženského a měli bychom je nejspíše přeložit jako „duše“. Proto se Duch (pneuma) sestupující podle evangelií na Ježíše jeví jako holubice (hós peristera, L 3,22) a přichází jako matka (mytologické paralely lze lehce najít). Stranou necháváme možné ženské protějšky (nebo

ženské reprezentace ve formě určitých kultických objektů, sem patří patrně i schrána úmluvy) i papyry z egyptského Elefantiné, kde Židé uctívali kromě Jahu ještě ženské božstvo Anat-Betel. (M. Balabán)

Nový zákon

Tradice novozákonní předpokládala Ježíšovu družinu jako samé muže. Později se připouští možnosti žen-podporovatelek a zajišťovatelek zázemí pro muže, kteří vyrážejí s Ježíšem mezi lid. Víme, že se ženami Ježíš mluvil, což už samo o sobě bylo výjimečné. Dále s nimi zacházel jako s objekty své záchranné mise a demonstroval na nich svůj inkluzivistický postoj v duchu božího království (prostitutky, hříšnice, cizinky). Takové ženy také zahrnuje zcela nápadně i Ježíšův rodokmen (Támar, Rachab, Rút a Batšeba). Pravděpodobné je, že Ježíš měl ve své skupině učednice (Marie a Marta), o nichž patriarchální tradice nepotřebovala zachovat zmínku nebo je znát jménem, ať už šlo o vymezení se vůči kultickým kněžkám jiných božstev nebo jednoduše o nevýznamné postavení ženy v dobovém judaismu. Hermeneutikou podezření se dá usuzovat na zmínky v evangeliích, kde šlo v důsledku ženského následování Ježíše o rozkoly v rodinách a opouštění domovů ženami (Mt 10,34-37 aj.). Všechna čtyři evangelia se potom shodují v tom, že galilejská ženská skupina se stala první nositelkou víry ve vzkříšení. Tyto ženy stály na počátku dějin křesťanské církve. (E. Moltmann-Wendel)

V rané církvi se podle zpráv ze Skutků apoštolských ženské postavy vyskytovaly i jako soběstačné vůdkyně mladých křesťanských komunit (Lydie, Foibé) a jsou jmenovitě pozdravovány v epištolách.

V epištolách ale také narážíme na ta nejproblematičtější místa pro dějiny církve. Pisatel 1. listu Timoteovi s odvoláním na Genesis 3 získává do ruky argument pro principiální podřazenost žen mužům. Ve zvěstně archetypálním podání Gn 3 je žena „zméněcenněna“ tím, že je to ona, která svedla Adama, nikoli naopak. Argumentem pro sborovou druhořadost žen je že: “první byl stvořen Adam a pak Eva. A nebyl to také Adam, kdo byl oklamán, ale žena byla oklamána a dopustila se přestoupení.” (1Tm 2,13n) Proto neměla žena v prvních křesťanských sborech právo učit a nesměla se účastnit meditativně parenetických rozprav ve sboru: “Jako ve všech obcích Božího lidu, ženy nechť ve shromáždění mlčí. Nedovoluje se jim, aby mluvily; mají se podřizovat, jak to říká i Zákon” (1K 13,33n). Mlčení žen v prvokřesťanských shromážděních bylo jistě zaměřeno proti vnikání pohanských mýtických matric (božské ženy, ženy-bohyně, matky země atp.) do vyznání víry v Krista jako Pána. Je tu však i dosti masivní vliv (přímo „dopad“) židovské tradice, která zdůrazňovala rodinně-výchovné poslání žen, a na druhé straně je (v ideové a správní oblasti) podřadila z údajně principiálních důvodů mužům. Řízeno a kontrolováno má být vše počínaje jejich sebeprezentací a konče jejich životní náplní. Jejich vnější zjev má být skromný, na protest proti okázalé „kosmetice“ pohanských žen, u nichž

ženské ozdoby fungovaly i jako amulet, nezbytný průvodce osudových životních cest. Jejich život má oplývat dobrými skutky a má vyzařovat zbožnost a oddanost Pánu, především skrze pečlivou a zbožnou výchovu dětí. (1Tm 2,9.15)

Feministický přístup podezření k výkladu Bible kontruje, že taková nařízení nejsou Boží slovo, ale slovo patriarchátu ustanovujícího po staletí utiskující světonázor, který je v přímém rozporu se zvěstí evangelijní. Je třeba ho číst velmi kriticky. Vedle něj položit například křestní vyznání o tom, že v Kristu padají bariéry mezi muži a ženami, které nám biblická tradice také v epištolách zachovala (Gal 3,28). Je třeba nepřipustit toto dějinně zabarvené a pomýlené pojetí, aby zastínilo sílu životodárné a osvobozující zvěsti evangelií.

Závěr

“A feminist is any woman who tells the truth about her life.” Virginia Woolf

Feministická teoložka je analogicky ta, která říká pravdu o ženské zkušenosti s řečí o Bohu a o ženské zkušenosti s Bohem, jak se ji snaží rekonstruovat z minulosti a porozumět v přítomnosti. Pravdu, která se vtělila do člověka, božího obrazu a prachu země, kde není mezi námi rozdílu jen jednotící síly lásky.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli